KANGASALAN SEURAKUNNAN EPÄEETTINEN TOIMINTA

YKI RÄIKKÄLÄ

”Ei ole mitenkään poikkeuksellista, että testamentataan varoja seurakunnalle, vaikka ei itse olisikaan aktiivinen seurakuntalainen.” Näin kirjoitti Kangasalan seurakunnan asianajaja Pirkanmaan käräjäoikeudelle testamenttikiistassa, jossa testamentin tekijä oli testamentannut merkittävän osan omaisuudestaan seurakunnalle.

Evankelis-luterilaisella kirkolla on tukeva omaisuus: kiinteistöjä, metsää, maata ja mammonaa tasearvoltaan noin 3,4 miljardia euroa, ja sijoituksiakin pari miljardia euroa. Tämän omaisuusmassan kirkko on satojen vuosien aikana haalinut kymmenyksinä ja kirkkoveroina sekä Ruotsi-Suomen erikoisuudella, kirkkotapuleissa olleilla vaivaisukkokeräyslippailla ja kolehdeilla. Mutta myös lahjoituksin ja testamenttisaannoin.

Aiempi tuomio kavalluksesta

Lehteemme otti yhteyttä kangasalainen henkilö, jonka iäkäs ja vakaaseen harkintaan kykenemätön äiti oli testamentannut uudella testamentilla omaisuutensa Kangasalan seurakunnalle. Vainajan tyttären mukaan äiti ei ollut elinaikanaan tekemisissä seurakunnan kanssa.

Selvisi, että muuan lakimies, joka oli myös Kangasalan seurakunnan kirkkovaltuutettu, oli laatinut tämän uuden testamentin. Omaisen asianajajan mukaan kyseinen uusi ja sekava testamentti oli saneltu ennen kaikkea seurakunnan etua ajatellen, eikä perittävän omaehtoisuus siinä näkynyt.

Jo aiemmin tämä lakimies oli tuomittu hovioikeudessa törkestä kavalluksesta erään toisen testamentin toimeenpanon yhteydessä tapahtuneiden omavaltaisuuksien takia. Lakimies oli joutunut eroamaan luottamustehtävästään. Testamentin toinen todistaja oli mielenkiintoisesti lakimiehen vaimo.

Usein seurakunta ottaa tavakseen lähentyä iäkkäitä kansalaisia ”sielunhoidon” merkeissä. Sillä ei ole merkitystä, onko hän ollut aktiivinen seurakuntalainen. Toisinaan lopullista rajaa lähestyvällä voi olla varallisuutta, kuten tässä Kangasalan tapauksessa, mikä ei suinkaan vähennä seurakunnan kiinnostusta.

Talousjohtajan kovat vaatimukset

Vaikka vainaja ei ollut eläessään ollut tekemisissä Kangasalan seurakunnan kanssa, mainittiin uudessa testamentissa legaatin saajista seurakunta ensimmäisenä. Viidestä perijästä seurakunta oli saava suurimman osuuden, jossa mukana oli asunto.

Edesmennyt vietti suuren osan elämästään Vaasassa, jonne hänet myös haudattiin. Jos seurakunta jotain olisi hänelle merkinnyt, niin varmastikin se olisi ollut Vaasan seurakunta. Vainajan omaiset ja ystävät eivät myöskään muista hänen puhuneen mitään seurakuntayhteyksistä. Hän oli ilmoittanut vielä kolme kuukautta ennen kuolemaansa, että jättää kaiken tyttärelle ja tyttären tyttärille, kuten alkuperäisessä testamentissa oli määrätty.

Sitten Kangasalan seurakunnan talousjohtaja astui kuvaan. Tämä entinen lastenpappi ei osanottoja esitellyt, vaan meni suoraan asiaan ja vaati saada testamentin nähtäväksi. Lisäksi hän oli vaatinut päästä mukaan perunkirjoitustilaisuuteen sekä nähdä ”ehdotuksen” uskotuista miehistä perunkirjoitukseen. Nämä asiat eivät lain mukaan kuulu ulkopuoliselle legaatin saajalle.

Huono kompromissi

Testamentti meni käräjäoikeuden käsittelyyn, jossa se mitätöitiin yksipuolisella tuomiolla. Seurakunta ei ollut määräaikaan mennessä antanut vastinettaan, mutta sen jälkeen pyysi ns. takaisinsaantia eli uudelleenkäsittelyä. Kiista meni vainajan tyttären asianajajan suosituksesta sovittelumenettelyyn, koska muuten asia olisi todennäköisesti edennyt hovioikeuteen. Pienimmän riesan vuoksi tytär suostui sovitteluun.

Sovitteluratkaisusta tuli huono kompromissi. Mitätöidyn testamentin mukaan seurakunnalla olisi ollut 115 000 euron saanto. Sovittelussa talousjohtaja suostui, että vaade pudotetaan ensin esitetystä 85 000:sta käräjätuomarin ehdottamaan 55 000:een euroon. Tyttären esitys oli 35 000 euroa. Talousjohtaja totesi, että kirkkoneuvosto ei tule siihen suostumaan. Kokouspöytäkirjan mukaan talousjohtaja ei esitellyt omaisen tarjoamaa summaa päätäntävaltaiselle kirkkoneuvostolle ilmeisesti epäillen neuvoston hyväksyvän sen.

Vaikka kirkko mielellään antaa ymmärtää eetostaan ”sallikaa lasten tulla tyköni”, ei kirkkoneuvosto suostunut pyyntöön, että seurakunnan saama sovittelusumma osoitettaisiin vähävaraisten perheiden lasten hyväksi, vaan lähes koko summa pantiin sijoitusrahastoon. Valtuuston käsittelyyn asia ei mennyt.

Kangasalan seurakunta ei ole tehnyt ainakaan todistettavasti mitään lainvastaista, mutta toiminnan eettisyyttä voi pohtia sen saatua vuosien mittaan useita testamentteja vanhuksilta. Kangasalan seurakunnassa nähdään tarpeelliseksi epäselvässä testamenttiasiassa taistella viimeiseen saakka vieraan ihmisen omaisuudesta. Talousjohtajana saa toimia pappi, vaikka asianmukainen koulutus toimeen olisi ekonomisti. Seurakunnan johtaja, kirkkoherra, ei puuttunut talousjohtajansa menettelyihin.

Olemme nähneet dokumentit tapauksesta.